

doi: 10.332491/2663-2144-2019-76-3-72-79

УДК:658

СУТНІСТЬ, ЗМІСТ ТА СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ**О. М. Овдіюк, М. О. Степура***e-mail: 7992750@gmail.com, mastepzdau@ukr.net*Житомирський національний агроекологічний університет,
бульвар Старий, 7, м. Житомир, 10008, Україна

Досліджено поняття «управлінські рішення», уточнено сутність, зміст та сфери застосування поняття «управлінські рішення». Проведено ретроспективний аналіз напрямів дослідження дефініції «управлінські рішення» та сфери їх застосування за період 2001–2018 рр. Визначено три періоди розвитку дефініції «управлінські рішення», а саме: перший період – 2001–2005 рр., другий період – 2007–2014 рр. та третій період – 2015–2018 рр. Кожному з цих періодів притаманні свої особливості, підходи та сфери застосування. Визначено сфери застосування поняття «управлінські рішення» з позиції середовища визначеності, невизначеності та ризику. Перший період 2001–2005 рр. характеризується виокремленням ролі управлінських рішень в стратегічному розвитку країни та підприємств у цілому. Даному періоду характерне використання зовнішніх інформаційних потоків при формуванні управлінських рішень. Другий період, 2007–2014 рр., характеризується дослідженням особливостей прийняття управлінських рішень на підприємстві на рівні операційного менеджменту, тобто з використанням внутрішніх інформаційних потоків. У третьому періоді, 2015–2018 рр., розглянуто вплив на управлінські рішення глобальних зовнішніх факторів.

Визначено ключові елементом даного дослідження: процес та особливості реалізації управлінського рішення із врахуванням психологічної складової, а саме психологічна готовність до управління та прийняття управлінського рішення; процес прийняття управлінського рішення є сферою управлінського мистецтва, а саме рішення результатом творчості, яка базується на психологічній готовності керівника його генерувати. Доповнено сутність та зміст поняття «управлінських рішень» з адаптацією до сучасних умов, а також визначено форми та сфери застосування даного поняття на різних рівнях управління в особливих умовах.

Ключові слова: управлінські рішення, періоди розвитку, мислеформа, психологічна складова, управлінський цикл.

Постановка проблеми

В сучасному світі людина приймає рішення будь-якої складності повсякчас, іноді навіть не задумуючись над цим. Теоретико-методологічним і аспектам теорії прийняття рішення присвячено багато робіт як зарубіжних, так і вітчизняних класиків. Сучасне класичне визначення поняття «рішення» – це вибір однієї з альтернатив. Чим більше існує альтернатив, тим зваженим і об'єктивним буде прийняте рішення. Проте, варто розрізняти такі поняття як «рішення» та «управлінські рішення».

Аналіз останніх досліджень та публікацій

В сучасній науковій літературі теорії рішень приділена належна увага. Значний внесок у розробку і вирішення проблематики теорії управлінських рішень внесли вітчизняні та зарубіжні вчені: М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі, П. Друкера, Фатхутдинов, В. Колпаков, М. Дубовой. Л. Мельник А. Гриньов тощо[1]. Однак, із посиленням ролі управлінських рішень

в умовах науково-технічного прогресу та зростанням кількості наукових праць у даній сфері, виникає потреба в уточненні сутності, змісту та сфери застосування поняття «управлінські рішення» та його адаптації до вимог сучасного суспільства.

Мета, завдання та методика дослідження

Метою дослідження виступає уточнення сутності, змісту та сфери застосування поняття «управлінські рішення». До основних завдань варто віднести наступні: визначення сутності поняття «управлінські рішення», проведення ретроспективного аналізу дефініції «управлінські рішення»; визначення сфери застосування управлінських рішень.

Об'єктом дослідження виступає процес формування та реалізації управлінського рішення суб'єктами менеджменту на усіх рівнях управління підприємством в різних сферах господарювання.

Методологічною основою є загальнотеоретичні та спеціальні методи

економічного дослідження, які дають змогу вирішувати проблемні наукові завдання. Дослідження побудовано на використанні діалектичного методу пізнання економічних процесів, наукових розробок та публікацій вітчизняних і зарубіжних вчених з питань теорії рішень.

Результати досліджень

Проведемо дослідження дефініції “управлінське рішення”. Заслугує на увагу проведений ґрунтовний ретроспективний науковий аналіз поняття “управлінське рішення” О. Вороновим. Період, яким було охоплене дане дослідження пострадянського періоду складає 1993–2013 рр. Було представлено основні напрями наукових досліджень та науковці тих періодів. Визначено особливості еволюції поняття сутності, змісту та сфери застосування визначення поняття “управлінське рішення”. Встановлено, що феномен даного поняття проявляється у процесах прийняття та реалізації управлінських рішень важливою її ланкою є психологічна характеристика [2, с. 79]. Отже, ключовим елементом даного дослідження є сам процес та особливості реалізації управлінського рішення з врахуванням психологічної складової.

Особливостям психологічної складової управлінських рішень були присвячені дослідження Л. Помиткіної, Н. Малої та ін. Варто зазначити, що значний внесок у теорію проблеми прийняття рішень як волевиявлення людини та психологічної складової самого процесу прийняття управлінського рішення зробила Л. Помиткіна. Вона визначила два основні напрями: теорія прийняття раціональних рішень і психологічна теорія рішень. Представники першого із напрямів основну увагу звертають тому, як прийняти більш раціональне рішення, як вибрати із можливих варіантів найкращий. Це питання вирішують завдяки удосконаленню методів, правил, алгоритмів чи процесів прийняття рішень, у виборі кращих критеріїв оцінки. А сутність другого напрямку полягає в умінні керівників приймати управлінські рішення одним із психологічних компонентів процесу управління, а також складовою психологічної готовності до управління [3, с. 9-34]. Отже, доведено, що психологічна сторона відіграє досить суттєву роль при прийнятті управлінського рішення, а саме, з позиції керівника генерувати в собі

психологічну готовність до управління і прийняття відповідних управлінських рішень.

Продовженням попереднього бачення психологічної складової управлінського рішення є праця Н. Малої. Управлінське рішення є результатом розумово-психологічної, творчої діяльності керівника, продуктом управлінської праці, а його прийняття – це процес, котрий зумовлює появу цього продукту. Вироблення раціональних рішень є сферою управлінського мистецтва, оскільки полягає у виборі правильних методів і прийомів, які у конкретній ситуації мають найбільший потенціал впливу. Прийняття рішень є найголовнішим оцінювальним критерієм здібностей, умінь і навичок керівника. Від їх зумовленості значною мірою залежать результати діяльності організації [4, с. 346]. Таким чином, процес прийняття управлінського рішення є сферою управлінського мистецтва, а саме рішення результатом розумово-психологічної творчості, яка базується на психологічній готовності керівника його генерувати.

Нині термін “управлінські рішення” використовується в двох основних значеннях – як процес та як явище. Як явище управлінське рішення – це набір заходів, направлених на вирішення проблеми, що розглядається, у формі постанови, указу в усній чи письмовій формі. Як процес управлінське рішення – це виконання восьми основних процедур: інформаційна підготовка, розробка варіантів, погодження варіантів, вибір одного варіанту, затвердження, реалізація, контроль виконання управлінського рішення та інформування ініціатора рішення [5, с. 41]. Отже, управлінське рішення може одночасно виступати, як процес, так і як явище.

Підхід до визначення поняття «управлінське рішення» з позиції саме процесу підтримали і розвинули такі дослідники: Мельник Л., Найдюк С., Євтушенко О. Зокрема, Мельник Л. вважає, що управлінське рішення є результатом і одночасно етапом управлінського процесу. Рішення є результатом, оскільки виникає внаслідок діяльності керівника щодо формування висновку про необхідність застосування або обмеження певних дій. Рішення є і етапом управлінського процесу, який впливає із взаємозв'язку між функціями менеджменту і є передумовою управлінських дій. Сутнісними характеристиками управлінського рішення є такі: рішення виникає внаслідок виникнення певної

проблеми; ухвалення рішення зумовлює виникнення відповідального за його реалізацію; відповідальність за наслідки ухваленого рішення вимагає розгляду альтернатив варіантів розв'язання проблеми з метою вибору найкращого [6].

Запропоновано визначення категорії «прийняття управлінського рішення» – це процес, початок якого настає з моменту виникнення проблеми, яку потрібно вирішити та завершується вибором рішення (дії), спрямованої на вирішення проблеми. Розглянуто фактори, що впливають на сам процес прийняття управлінського рішення. Проаналізовано розширене і вузьке розуміння процесу прийняття рішень в управлінні, фактори впливу на цей процес. Розглянуто основні моделі прийняття рішень та причини виникнення управлінських проблем [7].

Управлінські рішення завжди спрямовані на розв'язання конкретних управлінських завдань, які характеризуються наступним: невизначеністю, а в деяких випадках і суперечливістю умов; недостатністю інформації щодо можливих способів їх вирішення та чітких алгоритмів вирішення; необхідністю вирішення в обмежений час. Прийняття управлінських рішень вимагає від керівників високого рівня компетентності, значних затрат часу, енергії, досвіду, відповідальності. Прийняття управлінських рішень є важливою частиною управлінської діяльності, навколо якої обертається життя організації. Від того, наскільки обґрунтованими й ефективними будуть рішення, які приймаються керівником, залежить успіх роботи організації. Отже, характеризуючи сутність і характерні риси

управлінських рішень, треба зазначити: по-перше, рішення завжди містить у собі певні причини, які визначають його необхідність і доцільність; по-друге, організація прийняття рішень – складний, відповідальний і формалізований процес, що вимагає професійної підготовки (не всі керівники, а тільки, ті, хто володіють професійними знаннями і навичками, можуть приймати дійсно якісні управлінські рішення); по-третє, процес прийняття рішення, вибору конкретного варіанта рішення завжди буде мати творчий характер і залежати від конкретного керівника і його особистості [8].

Варто зазначити, що наразі управлінські рішення розглядаються в контексті соціальної значимості. Зокрема, Слюсарева Л. вважає, що управлінські рішення є засобом здійснення управлінського впливу на основі обраної альтернативи з метою ліквідації невідповідностей між бажаним та наявним станом підприємства, що передбачає реалізацію конкретної програми дій. З іншого боку, управлінські рішення є соціально-економічними актами, які відображають потреби й інтереси колективу, окремих соціальних груп та підприємства загалом [9]. Отже, управлінське рішення – це особлива форма мислеформи, продукт інтелектуальної діяльності особи, який включає в себе процес вибору однієї з альтернатив в умовах визначеності, невизначеності або ризику, з метою досягнення цілі.

Розглянемо особливості розвитку основних напрямів дослідження поняття «управлінські рішення» в межах управлінського циклу за період 2001–2018 рр. (табл. 1).

Таблиця 1. Напрями дослідження дефініції «управлінські рішення» та сфери їх застосування (період 2001–2018 рр.)

Автор, рік	Напрями дослідження в циклі управління, джерело
1	2
Івахненко С. В., 2001.	Рішення у сфері інформаційних технологій в організації бухгалтерського обліку [10].
Оліфіров О. В., 2004.	Рішення у сфері контролінгу інформаційної системи підприємства в умовах невизначеності [11].
Гриньов А. В., 2004.	Рішення при розробці стратегії інноваційного розвитку підприємства [12].
Масловська Л. Ц., 2004.	Рішення у сфері сталого розвитку регіонів [13].
Дідур С. В., 2005.	Рішення при регулюванні макроекономічного попиту і пропозиції [14].
Терещенко О. О., 2005.	Рішення в сфері антикризового управління підприємствами [15].
Мельник Л. І., 2005.	Уточнено специфіку управлінських рішень в інноваційного управління підприємством [6].
Гудзь О. Є., 2007.	Особливості прийняття управлінських рішень при забезпеченні фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств [16].

Закінчення таблиці 1

1	2
Мельник О. Г., 2010.	Визначені особливості формування інформаційної бази для розроблення превентивних, санаційних і реактивних управлінських рішень, спрямованих на вирішення проблем та використання шансів середовища функціонування та прийняти обґрунтовані управлінські рішення [17].
Мала Н. Т., 2010.	Дослідження особливостей психологічної сторони при прийнятті управлінських рішень [18].
Олексів І. Б., 2012.	В рамках тактичного та стратегічного управління. Синоптичні управлінські рішення як інструмент узгодження інтересів груп економічного впливу на підприємстві [19].
Гончарова Л. О., 2013.	Проблеми підвищення ефективності управлінських рішень на виробничому рівні [20].
Глущенко Я. І., 2014.	Особливості прийняття управлінських рішень на підприємствах сфери торгівлі через призму оцінки якості контрольно-аналітичної інформації [21].
Малюкіна А. О., 2014.	Узагальнила класифікацію управлінських рішень, узагальнено основні проблеми при прийнятті УР, розподіл повноважень по етапах процесу прийняття управлінських рішень на підприємстві [22].
Найдюк С. В., 2015	Управлінські рішення у сфері державного управління [23].
Бляхарчук М. О., 2016.	Особливості прийняття виважені й економічно обґрунтовані тактичні та стратегічні управлінські рішення в рамках облікової політики у бухгалтерському обліку на підприємстві [24].
Вороніна А. В., 2016.	Стратегічні управлінські рішення в умовах невизначеності та ризику [25].
Петруня Ю. Є., 2016.	Особливості виділення екологічної складової в зовнішньому середовищі підприємства, визначенні напрямів її впливу на управлінські рішення та вибір стратегії підприємств, виявленні впливу держави на еколого-ресурсну підсистему бізнес-середовища [26].
Обиденнова Т. С., 2016.	Алгоритм формування прийняття управлінського рішення щодо необхідності структурних перетворень промислових підприємств [27].
Васильківський Д. М., 2016.	Управлінські рішення при формуванні та реалізації механізму підвищення економічного потенціалу підприємства [28].
Битий А. В., 2017	Дослідження інформаційного потенціалу та його вплив на прийняття ефективних управлінських рішень [29].
Наливайко А. П., Гребешкова О. М., Решетняк Т. І. та ін., 2017.	Досліджено генезу теорії диверсифікації, запропоновано класифікацію та визначено часткові суміщення (перетини) між ознаками класифікації видів диверсифікації діяльності підприємства; обґрунтовано авторський підхід до процесу прийняття рішення щодо формування та реалізації стратегії диверсифікації діяльності підприємства [30].
Масленников Є. І., Побережець О. В., 2017.	Особливості управлінських рішень при управлінні фінансовою стійкістю в контексті оподаткування [31, с. 508].
Філіпішина Л. М., 2018.	Дослідження управлінських рішень в контексті тенденції розвитку господарюючого суб'єкту та можливості сформувати і обґрунтувати управлінські рішення [32].
Шевченко А. В., 2018.	Особливості маркетингових управлінських рішень в системі ЗВО [33].

Проаналізувавши хронологію розвитку напрямків дослідження дефініції «управлінські рішення» за останні 20 років, можна їх поділити на три періоди, а саме перший період – 2001–2005 рр., другий період – 2007–2014 рр. та третій період – 2015–2018 рр.

Перший період, 2001–2005 рр., можна охарактеризувати виокремленням ролі управлінських рішень в стратегічному розвитку країни та підприємств у цілому. Даному періоду характерне використання зовнішніх інформаційних потоків при формуванні

управлінських рішень. Так, Івахненко С. В. та Оліфіров А. В. застосовують інформаційні технології при формуванні стратегічних управлінських рішень, які будуть покладені в основу організації бухгалтерського обліку та інвестиційного контролінгу в умовах невизначеності. Дослідження Гриньова А. В. та Мельник Л. І. присвячені пошуку оптимального управлінського рішення та уточненню їх специфіки при формуванні стратегії інноваційного розвитку підприємства. Заслугує на увагу праця Терещенка О. О., в

якій роль управлінських рішень в антикризовому управлінні підприємством представлено в контексті управління вирішенням конфліктів інтересів із залученням державної підтримки. Отже, даний період дослідження був присвячений специфічним особливостям управлінських рішень стратегічного характеру в умовах невизначеності та ризику із використанням зовнішніх інформаційних потоків.

Другий період, 2007–2014 рр., характеризується дослідженням особливостей прийняття управлінських рішень на підприємстві на рівні операційного менеджменту, тобто з використанням внутрішніх інформаційних потоків. Так, Мельник О. Г. визначена особлива роль інформаційного середовища, зокрема формуванню бази для розроблення превентивних, санаційних та реактивних управлінських рішень; оцінка якості контрольно-аналітичної інформації (Глуценко Я. І.). Продовженням дослідження ролі інформаційного середовища є праця Олексів І. Б., де на рівні тактичного управління запропоновано синоптичні управлінські рішення з метою узгодження груп економічного впливу на підприємстві. Приділяється також увага особливостям психологічної сторони при прийнятті зважених управлінських рішень (Мала Н. Т.). Отже, даний період характеризується поглибленням ролі управлінських рішень на рівні менеджерів середнього та низового рівня, які потім будуть використанні при виробленні стратегічних управлінських рішень.

У третьому періоді 2015–2018 рр. розглядається вплив на управлінські рішення глобальних зовнішніх факторів. Були визначені особливості впливу екологічного фактору при формуванні управлінських рішень та ролі держави в даному процесі (Петруня Ю. С.). Проблеми державного управління і особливості управлінських рішень у даній сфері були висвітлені в працях Найдюк С. В. Отже, сфера застосування дефініції «управлінські рішення» та особливості їх прийняття значно було розширено та поглиблено на різних рівнях управлінського циклу.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Проаналізувавши хронологію розвитку напрямків дослідження дефініції «управлінські рішення» за останніх 20 років, було виділено три

періоди, а саме: перший період – 2001–2005 рр., другий період – 2007–2014 рр. та третій період – 2015–2018 рр., кожному з яких притаманні свої особливості та сфери застосування даного поняття в межах рівнів управління. Отже, управлінське рішення – це особливий вид мислеформи інтелектуальної діяльності індивіда чи групи осіб, яка включає в себе процес вибору однієї з альтернатив в умовах визначеності, невизначеності або ризику, з метою досягнення цілі в межах обраного рівня управління. Перспективу подальших досліджень вбачаємо в можливості доповнення теорії та методології прийняття управлінських рішень у різних сферах застосування в межах визначених управлінських рівнів.

References

1. Meskon, M., Alber, M. & Hedouri, F. (2006). *Osnovy menedjmenta* : per. s angl. [Management bases : Trudged. with an eng.]. 3-e izdanie. Moskva : I.D. Vilyams [in Russian].
2. Voronov, O. I. (2015). *Napriamy doslidzhennia fenomenu «Upravlinski rishennia» u sferi derzhavnogo upravlinnia* [Directions of research of the phenomenon are the "Administrative decisions" in the field of state administration]. *Visnyk NADU*, 2, 77–84 [in Ukrainian].
3. Pomytkina, L. V. (2013). *Psykhologhiia pryiniattia osobystisti stratehichnykh zhyttievkykh rishen* [Psychology of acceptance of strategic vital decisions personality]. Kyiv: Kafedra [in Ukrainian].
4. Mala, N. T. (2010). *Mystetstvo pryiniattia upravlinskykh rishen* [Art of acceptance of administrative decisions]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, 20, 345–351 [in Ukrainian].
5. Kvasnytska, R. & Derykot, O. (2011). *Etapnist protsesu pryiniattia upravlinskykh rishen na promyslovykh pidpriemstvakh* [Stage of process of acceptance of administrative decisions is on industrial enterprises]. *Teoretyko-metodolohichni materialy i nauково-praktychni zasady investytsiinoho, finansovoho ta oblikovoho zabezpechennia rozvytku ekonomiky: materialy mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konf.* (chastyna 2). Ternopil: Krok [in Ukrainian].
6. Melnyk, L. I. (2005). *Upravlinski rishennia shchodo pokrashchennia upravlinnia innovatsiinym protsesom na pidpriemstvakh* [Administrative decisions are in relation to the improvement of innovative process control on enterprises]. Retrieved

from <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/19216/1/43-Melnik-217-229.pdf>. [in Ukrainian].

7. Naidiuk, S. V. (2015). Sutnist protsesu pryiniattia upravlinskykh rishen u derzhavnomu upravlinni [Essence of process of acceptance of administrative decisions is in state administration]. *Aspekty publichnoho upravlinnia*, 9, 12–19 [in Ukrainian].

8. Yevtushenko O. N. (2014). Upravlinski rishennia: sutnist ta kharakterni rysy [Administrative decisions: essence and personal touches]. *Naukovi pratsi Chornomorskoho derzhavnoho universytetu im. Petra Mohyly. Serii. Derzhavne upravlinnia*, 239 (237), 47–51 [in Ukrainian].

9. Sliusarieva, L. A. (2017). Osnovy pryiniattia upravlinskykh rishen shchodo rozvytku pidpriemstva [Bases of acceptance of administrative decisions are in relation to development of enterprise]. Retrieved from http://www.economyandsociety.in.ua/journal/9_ukr/109.pdf. [in Ukrainian].

10. Ivakhnenkov, S. V. (2001). Informatsiini tekhnologii v orhanizatsii bukhhalterskoho obliku: istoriia, teoriia, perspektyvy [Information technologies in organization of record-keeping : history, theory, prospects]. Zhytomyr: ASA [in Ukrainian].

11. Olifirov, O. V. (2004). Kontrolinh informatsiinoi systemy pidpriemstva v umovakh nevyznachenosti [Controlling the enterprise information system in conditions of uncertainty] (Avtoreferat dysertatsii doktora ekonomichnykh nauk). Kyiv [in Ukrainian].

12. Hrynov, A. V. (2004). Stratehiia innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva [Strategy of innovative development of enterprise] (Avtoreferat dysertatsii doktora ekonomichnykh nauk). Donetsk [in Ukrainian].

13. Maslovska, L. Ts. (2004). Stalyi rozvytok produktyvnykh syl rehioniv: teoriia, metodolohiia, praktyka [Steady development of productive forces of regions : theory, methodology, practice] (Avtoreferat dysertatsii doktora ekonomichnykh nauk). Kyiv [in Ukrainian].

14. Didur, S. V. (2005). Makroekonomichne rehuliuвання popytu i propozyttsii [Macroeconomic adjusting of demand and supply] (Avtoreferat dysertatsii doktora ekonomichnykh nauk). Kyiv [in Ukrainian].

15. Tereshchenko, O. O. (2005). Antykryzove upravlinnia finansamy pidpriemstva [Anticrisis management of enterprise finances] (Avtoreferat

dysertatsii doktora ekonomichnykh nauk). Kyiv [in Ukrainian].

16. Hudz, O. Ye. (2007). Zabezpechennia finansovymy resursamy silskohospodarskykh pidpriemstv: teoriia, metodolohiia, praktyka [Providing of agricultural enterprises financial resources: theory, methodology, practice] (Avtoreferat dysertatsii doktora ekonomichnykh nauk). Kyiv [in Ukrainian].

17. Melnyk, O. H. (2010). Polikryterialni systemy diahnostryki diialnosti mashynobudivnykh pidpriemstv na zasadakh biznes-indykatoriv [Polycryptial systems of diagnostics of activity of machine-building enterprises on the basis of business indicators] (Avtoreferat dysertatsii doktora ekonomichnykh nauk). Lviv [in Ukrainian].

18. Mala, N. T. (2010). Mystetstvo pryiniattia upravlinskoho rishennia [Art of acceptance of administrative decision]. *Naukovi visnyk NLTU Ukrainy*, 20, 345–351 [in Ukrainian].

19. Oleksiv, I. B. (2012). Formuvannia metodu pryiniattia upravlinskykh rishen na zasadakh uzghodzhennia interesiv hrup ekonomichnoho vplyvu pidpriemstva [Forming of method of acceptance of administrative decisions is on principles of concordance of interests of groups of economic influence of enterprise]. *Visnyk Donbaskoi derzhavnoi mashynobudivnoi akademii*, № 1 (26), 172–177 [in Ukrainian].

20. Honcharova, L. O. (2013). Pidvyschennia efektyvnosti pryiniattia upravlinskykh rishen na vyrobnychomu rivni [An increase of efficiency of acceptance of administrative decisions is at productive level]. *Ekonomika budivnytstva i miskoho hospodarstva*, 9 (1), 41–46 Retrieved from http://donnasa.ru/publish_house/journals/esgh/2013-1/05_Goncharova.pdf. [in Ukrainian].

21. Hlushchenko, Ya. I. (2014). Otsinka yakosti kontrolno-analitychnoi informatsii dlia pryiniattia upravlinskykh rishen pidpriemstvamy torhivli [Estimation of quality of control-analytical information for the acceptance of administrative decisions by trade enterprises]. *Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu*, 4, 68–70 [in Ukrainian].

22. Maliukina, A. O. (2014). Analiz protsesu pryiniattia upravlinskykh rishen na pidpriemstvi [An analysis of process of acceptance of administrative decisions is on an enterprise]. *Naukovi visnyk ChDIEU*, № 4 (24), 123–128 [in Ukrainian].

23. Naidiuk, S. V. (2015). Sutnist protsesu pryiniattia upravlinskykh rishen u derzhavnomu upravlinni [Essence of process of acceptance of administrative decisions is in state administration]. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/aplup_2015_9_4 [in Ukrainian].

24. Bliakharchuk, M. O. (2016). Formuvannia oblikovoi polityky v systemi upravlinnia pidpriemstvom [Forming of registration politics is in control system by an enterprise] (Avtoreferat dysertatsii kandydata ekonomichnykh nauk). Rivne [in Ukrainian].

25. Voronina, A. V. (2016). Pryiniattia stratehichnykh rishen v umovakh nevyznachenosti ta ryzyku [An acceptance of strategic decisions is in the conditions of vagueness and risk]. Retrieved from <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/1/8.pdf>. [in Ukrainian].

26. Petrunia, Yu. Ye. (2016). Stratehichni upravlinski rishennia ta ekolohichna skladova zovnishnoho seredovyscha pidpriemstva [Strategic administrative decisions and ecological constituent of environment of enterprise]. *Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia*, № 1, 23–29 [in Ukrainian].

27. Obydiennova, T. S. (2017). Alhorytm formuvannia upravlinskoho rishennia shchodo strukturnykh peretvoren [An algorithm of forming of administrative decision is in relation to structural transformations]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva im. Petra Vasylenka*, 185, 305–313 [in Ukrainian].

28. Vasylykivskiy, D. M. (2016). Formuvannia ta realizatsiia mekhanizmu pidvyshchennia ekonomichnoho potentsialu pidpriemstva [Forming and realization of mechanism of increase of economic potential of enterprise] (Avtoreferat dysertatsii doktora ekonomichnykh nauk). Khmelnytskyi [in Ukrainian].

29. Bytyi, A. V. (2017). Upravlinnia informatsiinym potentsialom pidpriemstva [Management of enterprise informative potential] (Avtoreferat dysertatsii kandydata ekonomichnykh nauk). Zaporizhzhia [in Ukrainian].

30. Nalyvaiko, A. P. & Hrebeshkova, O. M. (Eds.). (2017). Stratehiia pidpriemstva u postindustrialnii ekonomitsi [Strategy of enterprise is in a postindustrial economy]. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].

31. Markina, I. A. (Ed.). (2017). Menedzhment XXI stolittia: hlobalizatsiini vyklyky [Management of XXI of century : calls of globalization]. Poltava: Simon [in Ukrainian].

32. Filipishyna, L. M. (2018). Formuvannia stratehii staloho ekonomichnoho rozvytku promyslovykh pidpriemstv [Forming of strategy of steady economic development of industrial enterprises] (Avtoreferat dysertatsii doktora ekonomichnykh nauk). Mariupol [in Ukrainian].

33. Shevchenko, A. V. (2018). Upravlinski rishennia shchodo vykorystannia instrumentiv marketynhu dlia zabezpechennia konkurentospromozhnosti ZVO [Administrative decisions are in relation to the use of marketing instruments for providing of competitiveness of ZBO]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, № 7-8 (206-207), 97–102 [in Ukrainian].

ESSENCE, CONTENT AND SPHERE OF APPLICATION OF MANAGERIAL DECISIONS

O. Ovdiuk, M. Stepura

e-mail: 7992750@gmail.com, mastepzdau@ukr.net
Zhytomyr National Agroecological University,
Saryi Blvd 7, Zhytomyr, 10008 Ukraine

The author of the article deals with the concept of "managerial decisions", clarifies the essence, content and sphere of application of "managerial decisions" concept. A retrospective analysis of the scientific directions of the definition of "managerial decisions" and its applications for the period of 2001–2018 has been carried out. The scientist identified three periods of the development of "management decisions" definition, namely the first period of 2001–2005, the second – 2007–2014 and the third one – 2015–2018. Each of these periods has its own peculiarities, approaches and spheres of application. Spheres of application of "managerial decisions" concept from the standpoint of certainty, uncertainty and risk were determined by the author. The first period of 2001–2005 is characterized by the distinction of the role of managerial decisions in the strategic development of the country and enterprises in general. This period is characterized by the use of external information flows in the formation of managerial decisions. The second period of 2007–2014 is characterized by the study of the peculiarities of making managerial decisions at the enterprise at the level of operational management, that is, using internal information flows. In the third period of 2015–2018, the author

considered the influence on managerial decisions of global external factors.

The key element of this research was defined by the author of the article: the process and peculiarities of the implementation of management decisions taking into account the psychological component, namely psychological readiness for management and managerial decision making. The process of making managerial decisions is a sphere of managerial art, and the decision itself, is the result of creativity, which is based on the psychological readiness of its head to generate.

The essence and content of the concept of "managerial decisions" with adaptation to modern conditions are supplemented, as well as the forms and scope of the application of this concept at different levels of management in special conditions are determined.

Keywords: managerial decisions, periods of development, conceivable form, psychological component, management cycle.

СУЩНОСТЬ, СОДЕРЖАНИЕ И СФЕРА ПРИМЕНЕНИЯ УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ

Е. Н. Овдинок, М. А. Степура

e-mail: 7992750@gmail.com, mastepzdau@ukr.net

Житомирский национальный агроэкологический университет, бульвар Старый 7, г. Житомир, 10008, Украина

Исследовано понятие «управленческие решения», уточнены сущность, содержание и сферы применения понятия «управленческие решения». Проведен ретроспективный анализ направлений исследования дефиниции «управленческие решения» и сферы их применения за период 2001–2018 гг. Определены три периода развития дефиниции «управленческие решения», а именно: первый период 2001–2005 гг., второй период 2007–2014

гг. и третий период 2015–2018 гг. Каждому из этих периодов присущи свои особенности, подходы и сферы применения. Определены сферы применения понятия «управленческие решения» с позиции среды определенности, неопределенности и риска. Первый период, 2001–2005 гг., характеризуется выделением роли управленческих решений в стратегическом развитии страны и предприятий в целом. Второму периоду характерно использование внешних информационных потоков при формировании управленческих решений. Второй период, 2007–2014 гг., характеризуется исследованием особенностей принятия управленческих решений на предприятии на уровне операционного менеджмента, то есть с использованием внутренних информационных потоков. В третьем периоде, 2015–2018 гг., рассмотрено влияние на управленческие решения глобальных внешних факторов.

Определены ключевые элементы данного исследования: процесс и особенности реализации управленческого решения с учетом психологической составляющей, а именно, психологическая готовность к управлению и принятию управленческого решения; процесс принятия управленческого решения является сферой управленческого искусства, а само решение – результатом творчества, основанного на психологической готовности руководителя его генерировать.

Дополнена сущность и содержание понятия «управленческих решений» с адаптацией к современным условиям, а также определены формы и сферы применения данного понятия на разных уровнях управления в особых условиях.

Ключевые слова: управленческие решения, периоды развития, мыслеформа, психологическая составляющая; управленческий цикл.